

direct wegvlugten. Toen 't fototoestel getikt had, hebben we met ons tweeën voorzichtig den bovensnavel opgelicht en een blanke stopnaald tusschen de kaken gelegd. En even later hadden we den bovensnavel uit de klemming gelicht. 't Kopje trok angstig terug, maar we moesten doorzetten, 't was 't eenige redmiddel. Toen de bewerking was afgelopen, piekte dadelijk 't scherpe tongetje door de wondopening. In een kopje water werd voorzichtig de snavel vochtig gemaakt, maar van drinken was geen sprake. Of het in leven is gebleven, weet ik niet. De gelegenheid ontbrak om eene nauwkeurige verzorging op me te nemen. Ik heb me echter de vraag gesteld, hoe het mogelijk was, dat de vogel in den toestand kon geraken, die noodzakelijk met den hongerdood moest eindigen.

Een oogenblik heb ik gedacht aan een jongenswreedheid, maar deze gedachte werd spoedig op zijde gezet, overtuigd als ik was, dat tot zulk een verregaande barbaarscheit geen jongen, bij de tegenwoordige opvoeding in liefde voor de natuur, in staat kon zijn.

Een tweede mogelijkheid, dat het dier bij 't verlaten van 't ei reeds in den toestand was, moest ik eveneens verwerpen. Was dit werkelijk het geval geweest, dan had ongetwijfeld vóór 't uitkomen een geheele vergroeiing van den snavel plaats gevonden en hier waren boven- en ondersnavel normaal. Ook had de vogel — de bastaardnachttegaal broedt vroeg in 't voorjaar en 't was laat September — onmogelijk zoo lang het leven kunnen rekken, al zou men aannemen, dat de ouden nog langen tijd kans hadden gezien eenig voedsel in den snavel te wringen.

Het eenige, wat mij aannemelijk voorkomt, is, dat het dier bij eene vervolging door een sperwer of dergelijke tusschen dorens of een bundel weggeworpen prikkeldraad verward is geraakt en dat, bij het wilde rukken om den kop vrij te krijgen, de bovensnavel den ondersnavel heeft doorboord en daarin is blijven vastzitten. Het voorwerp was vreeselijk vermagerd, terwijl de grijsachtige veertjes aan den hals en de keel gemakkelijk loslieten.

Het geval zal wel eenig zijn, dat zulk een misvorming bekend wordt. Verhongering of het ten prooi vallen aan een kat, onttrekt het misvormde dier te spoedig aan onze waarneming.

Dit is de reden, dat ik meende 't onder de aandacht te mogen brengen.

P. E. W. K.

NACHTELIJKE EXCURSIES.

(Vervolg van blz. 332).

E. nevelvlek van Orion, de uitgebreidste aan onzen sterrenhemel, is reeds door een telescoop van zeer middelmatig vermogen goed te onderscheiden. Maar toch is, wat ons dan getoond wordt, nog slechts een zwakke weerschijn van de majesteitvolle realiteit.

Want krachtige kijkers en de photographie bewijzen ons niet alléén op die betrekkelijk kleine plaats het bestaan van de reusachtige nevelmassa, maar bovendien nog de aanwezigheid van bijna 1000 kleine sterren, varicerende van de 8e tot de 14e grootte.

Door een zwakken telescoop zien wij de ster θ reeds als viervoudig; onder een zwakken telescoop versta ik een die ± 100 vergroot; de mijne vergroot helaas niet meer dan 64 maal; maar men moet roeien met de riemen die men heeft en zooals gezegd, geeft de beschouwing van sommige hemelstreken door een eenvoudigen tooneelkijker ons reeds een groot genot, ja is in sommige gevallen zelfs te prefereeren boven een sterken telescoop.

Eigenaardig is de gewaarwording — althans voor mij — die ik ondervind, wanneer ik mijn telescoop op de nevelvlek richt. Het eerste oogenblik, wanneer het netvlies nog te

veel geprikkeld is door het kunstlicht om ons heen, zien we bijkans niets, maar dan begint langzamerhand een zacht, vaag licht te schijnen van uit het diepzwarte der hemelruimte. Wanneer we het oog onmiddellijk aan het oogglas (oculair — het tegenovergestelde glas heet objectief) brengen, wordt de lengte van den kijker tot bijna niets gereduceerd en is het alsof we vlak voor een rond venster staan, dat uitziet op het onmetelijke, oneindige. Daar schitteren om en in dat vage licht de kleine sterren als diamant op zwart fluweel. De nevelvlek geeft den indruk van een vrij sterk licht geplaatst achter een matglas.

Hoewel met het bloote oog reeds duidelijk zichtbaar, is de nevelvlek eerst in de 17e eeuw (1618) ontdekt geworden en nog bij toeval. Cysatus volgde de komeet van dat jaar en zoo-doende kwam hij tot de ontdekking.

Huygens heeft er in 1656 een teekening — de eerste — van gegeven, nog zeer gebrekkig echter. De ster θ verschijnt op die teekening als drievoudig; toenmalige instrumenten waren te zwak om nummer vier van het trapezium aan te toonen.

Waar een zoo groote opeenhooping van sterren plaats vindt om en in (althans voor het oog) de nevelvlek, spreekt het vanzelf dat men zich wel eens afgevraagd heeft of er mogelijk ook eenig verband bestaat tusschen de nevelagglomeratie en de zoo buitengewoon talrijke sterren.

De nevelvlek — het is door spectraalanalyse aangetoond — bestaat echter niet uit een sterrenhoop, maar uit *gassen*. Of er wellicht toch nog verband is?

We tasten hier in 't duister, ondanks de vele theorieën en hypothesen die de wetenschap opwerpt.

Wat is die verwijderde nevel? 't Lichtend mysterie van wereldwording? Verdichting van de kosmische oerstof, waaruit eens bollen, draaiende bollen zullen ontstaan?

Wij raken hier de diepste problemen van wereldformatie en wat daar in oneindige verten gebeurt — waarvan wij alleen duizenden en duizenden jaren later een flauwe lichtflukkering ontvangen — is voor een korte spanne tijds te noteeren — bij beschouwing van het zwakke beeld uit het verre verleden — *doorgronden* is ons niet gegeven, daarvoor is de duur van ons leven te kort, ons bevattingsvermogen te gering.

Heemstede.

H. A. KUYPER.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

LITERATUUROVERZICHT.

No. 27.

Het lijkt soms wel alsof de »veldbiologen« meestal (want er zijn loffelijke uitzonderingen) er meer plezier in vinden de natuur te *plunderen* dan het natuurleven *gade te slaan* en *levend* te onderzoeken. Daardoor is onze kennis aang. ande het *leven* der dieren en planten ook zooveel geringer dan onze aantekeningen over hun woon- en vindplaatsen, en alles wat verder met die alzalige plunder- en verzamelwoede samenhangt.

PYCRAFT.

Een zeer leerrijke illustratie van het feit dat men nog absoluut *onvoldoende* heeft uitge-maakt of het *ringen der vogels* den schietlust der menschen in de hand werkt of niet is het volgende: In het jaarboekje 1912 van de »Natuurmonumenten« staat op pag. 17: »Een indirect nadeel zou kunnen zijn, dat de ring reeds bij de levende dieren zoodanig de aandacht trok, dat men ze daarom doodde. *Daarvan is echter geen sprake*« (ik cursiveer), en in denzelfden geest op pag. 42 onderaan: »Dat men, om geringde vogels te bemachtigen, meer vogels zal dooden dan anders, is *mogetijk, doch niet waarschijnlijk*. Een half uur daarna ontvang ik het Octobernummer van de »Ornithologische Monatsberichte« en daarin staat toevallig op p. 159 een artikel van *Werner Hagen*, getiteld »*Ringversuche*« en daarin wordt beschreven dat er een vink met ring in de omgeving van den schrijver nestelde: »*Mit blosser Auge erkannte der Sohn des Besitzers den Ring*. Da das Pärchen nur 4 Junge gross gezogen hatte, von dem eins ver-